

Funded by
the European Union

PRIRUČNIK ZA RUKOVANJE SLUČAJEVIMA PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE

CARINA KOSOVA

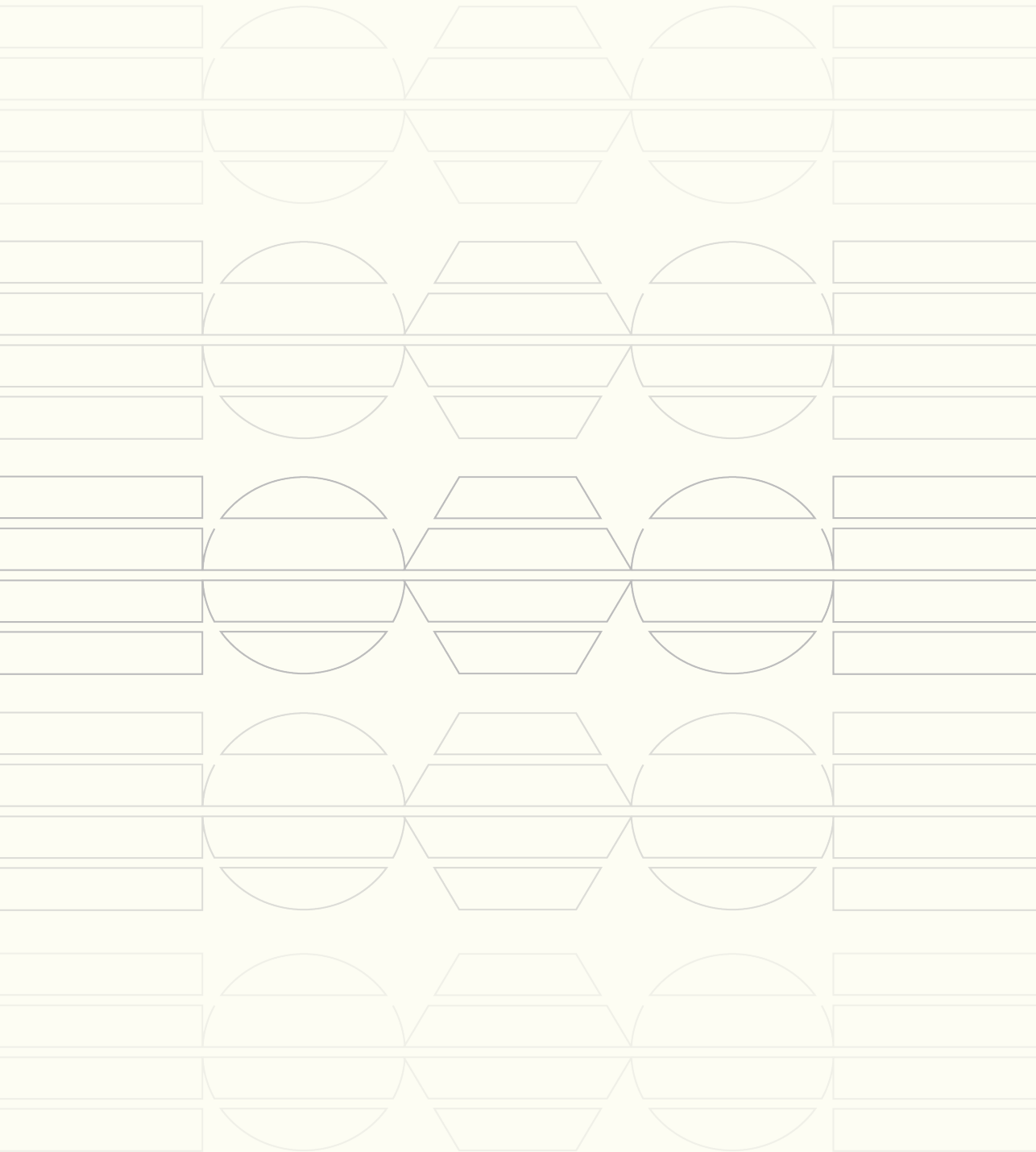

IPRproject
Intellectual Property Rights Project

A project implemented by:

Priština, 2022

Sadržaj	5
Skraćenice	7
Uvod	8
1-Obim zakona br. 06/L-015	9
1.1. Vrste obuhvaćenih prava	9
1.1.1. Trgovačke marke	10
1.1.2. Patent	10
1.1.3. Industrijski dizajn	11
1.1.4. Autorska i srodna prava	11
1.1.5. Oznake geografskog porekla	12
1.1.6. Naziv porekla	12
1.1.7. Pravo na biljne sorte	12
1.1.8. Topografija poluprovodničkih proizvoda	13
1.1.9. Sertifikat o dodatnoj zaštiti	13
1.1.10. Korisni modeli	13
1.1.11. Poslovno ime	13
1.2. Vrste prava obuhvaćenih	13
1.2. Principi	14
1.2.2. Izuzeče	15
1.3. Kretanje robe obuhvacene	15
1.3.1. Carinski nadzor i kontrola	15

1.3.2. Carinske procedure	15
2- Podnošenje zahteva za preduzimanje carinskih mera	16
2.1. Lica koji imaju pravo na zahtev za preduzimanje carinskih mera	16
2.2. Standardni obrazac-sadržaj zahteva	17
2.3. Podnošenje i odobravanje zahteva za preduzimanje carinskih mera	18
2.4. Produženje roka važenja zahteva	19
2.5. Izmena odluke o odobravanju zahteva	19
2.6. Obustava ili ukidanje odluke o odobravanju zahteva	19
3-Procedure propisane zakonom br. 06/I-015	20
3.1. Mere Carine Kosova	20
3.1.1. Mere nakon podnošenje zahteva	20
3.1.2. Preuzimanje mere po službenoj dužnosti	20
3.1.3. Mere nakon podnošenja i prihvatanja zahteva za preduzimanje mera	21
3.2. Pojednostavljeni postupak uništenja	22
3.3. Pojednostavljeni postupak uništenja malih pošiljka	23
4- Odgovornosti i troškovi	25
4.1 Odgovornosti Carine Kosova	25
4.2. Odgovornosti nosioca odluke	25
4.3. Odgovornosti i troškovi	25
5- Ostala pitanja u vezi sa izvršnim postupcima	25

5.1 Ranije puštanje robe	25
5.2. Pokazatelji rizika od povrede intelektualne svojine	26
5.2.1. Pokazatelji rizika na osnovu dokumentacije	27
5.2.2. Pokazatelji rizika na osnovu pakovanja	29
5.2.3. Pokazatelji rizika na osnovu robe	30
5.3. Dostupna sredstva za rukovanje slučajevima PIS-a	31

SKRACENICE

ZPM Zahtev za preduzimanje carinskih mera

EU Evropska Unija

PIS Prava Intelektualne svojine

Agencija IS Agencija Intelektualne svojine

IIPCIC Međunarodni koledž istražitelja kriminala u oblasti intelektualne svojine

MKOS Ministarstvo Kulture Omladine i Sporta

OCCR Kancelarija za autorska i srodna prava

SCO Svetska Carinska Organizacija

WIPO Svetska organizacija za intelektualnu svojinu

UVOD

Svrha ovog priručnika je da pomogne carinskim službenicima i drugim ekonomskim subjektima u razumevanju i primeni postupaka prema zakonu o carinskim merama prava intelektualne svojine i da promoviše bolje razumevanje funkcionisanja procedure za podnošenje zahteva. Takođe, ovaj priručnik će garantovati dobar pristup i usklađivanje procedura za podnošenje zahteva/zahteva za preduzimanje carinskih mera za zaštitu intelektualne svojine, za jednak tretman nosilaca prava u Republici Kosovo. Carinski službenici su ovlašćeni da preduzmu mere protiv kršenja prava intelektualne svojine (PIS), postupaka koje treba slediti i koji regulisu:

- Zakonik o carini i akcizama Kosova br. 03/L-109-2008
- Zakon br. 06/L-015/2018 o carinskim merama za zaštitu PIS-a
- Administrativno Uputstvo br. 053/2018.

Stoga ove smernice pružaju približno tumačenje postupka podnošenje zahteva za zaštitu prava intelektualne svojine od strane carinskih vlasti, koje sprovode carinske mere za borbu protiv falsifikovanja i piterije.

Ovaj priručnik nije pravni akt i nije obavezan, već sadrži samo standardna uputstva i informacije o primeni carinskih mera za robu koja krši prava intelektualne svojine i uputstva o proceduri podnošenje zahteva za preduzimanje carinskih mera.

Ovaj priručnik će se ažurirati kad god se pojave novi događaji u zakonodavstvu i sistemu podnošenja zahteva za zaštitu prava intelektualne svojine.

Ovaj tekst daje uputstva osoblju u vezi sa postupcima koje treba slediti prilikom otkrivanja robe za koju se sumnja da krši PIS-a.

Priručnik:

- pruža pregled procesa za podnošenje zahteva za preduzimanje mera (ZPM), prema kojem nosioci prava IS mogu zahtevati preduzimanje carinskih mera protiv kršenja ovih prava.
- definiše standardni postupak primene.

- opisuje postupak po službenoj dužnosti prema kojem se određena roba za koju se sumnja da krši prava intelektualne svojine može zapleniti kada ZPM nije odobren.
- bavi se postupkom uvedenim Zakonom br. 06/L-015 za robu u malim pošiljkama za koju se sumnja da krši prava intelektualne svojine.
- bavi se brojnim drugim pitanjima vezanim za funkcionisanje procesa primene prava PIS-a.

Treba napomenuti da postupci opisani u ovim beleškama pokrivaju čitav niz mera koje se mogu preduzeti za primenu PIS-a.

U skladu sa članovima 2.1, 2.2 i 2.3 zakona br. 06/L-015, postupci primene se ne primenjuju na:

- ✓ robu puštena pod režimom krajnje upotrebe, i
- ✓ roba nekomercijalne prirode u ličnom prtljagu putnika

1. OBIM ZAKONA BR. 06/ L-015

U nastavku su navedena vrsta prava obuhvaćena Zakonom br. 06/L-015 o carinskim merama za zaštitu PIS-aa.

1.1. VRSTE PRAVA OBUHVACENIH

Po definiciji, prava intelektualne svojine treba shvatiti kao određene vrste isključivih prava intelektualne svojine i tvorevine uma. PIS obuhvata sve oblike komercijalnih aktivnosti i umetničkih dela. Podijeljeni su u dvije kategorije: industrijsko vlasništvo i autorska prava. Industrijsko vlasništvo uključuje mnoštvo prava poput patenata, žigova, geografskih oznaka i dizajna. Autorska prava štite književna i umetnička dela (knjige, drame, filmovi, muzička dela, slike, fotografije, skulpture, mape, itd.). Autorska prava takođe uključuju srodna ili susedna prava, poput prava izvođača, producenata filmova i zvuka i predajnika.

Agencija za industrijsko vlasništvo (Agencija IP) pri Ministarstvu trgovine i industrije odgovorna je za pravnu zaštitu prava industrijske svojine.

Kancelarija za autorska prava i srodna prava (MKOS) je administrativno telo u okviru Ministarstva kulture, omladine i sporta (MKOS) odgovorno za autorska i srodna prava.

1.1.1. Zastitni znak

Na Kosovu su zastitni znakovi (žigovi) zaštićeni Zakonom br. 04/L-026.

Zaštitni znak može biti bilo koji znak koji može biti grafički predstavljen, naročito rečima, uključujući lična imena, dizajne, slova, brojeve, oblik robe ili njihovo pakovanje, boje i kombinaciju svega navedenog pod uslovom da roba ili usluge jednog preduzeća mogu se razlikovati od ostalih preduzeća.

Primeri:

Znaci reči: Michael Kors, Apple

Skracenice: BMW, IBM

Slogan: Just Do It

Reči u figurativnom obliku

Čisti figurativni logotipi

Kombinacija reči i figurativnog logotipa

1.1.2. Patent

Patenti su zaštićeni Zakonom br. 04/L-029.

Patent je ekskluzivno pravo dato na pronalazak, a to je proizvod ili proces koji, generalno, pruža novi način nečega ili nudi novo tehničko rešenje problema. Da bi se dobio patent, tehničke informacije o pronalasku moraju se otkriti javnosti prilikom podnošenja zahteva za patent.

Patent se dodeljuje za svaki pronalazak, u svim oblastima tehnologije, što predstavlja inovaciju, pronalazacki korak i primenljiv je u industriji.

U principu, vlasnik patenta ima ekskluzivno pravo da spreči ili zabrani drugima komercijalno iskorišćavanje patentiranog pronalaska. Drugim rečima, zaštita patenta znači da pronalazak ne mogu da naprave, koriste, distribuiraju, uvoze ili komercijalno prodaju drugi bez pristanka vlasnika patenta.

1.1.3. Industrijski dizajn

Industrijski dizajn predstavlja dekorativni ili estetski aspekt predmeta. Uzorak se može sastojati od trodimenzionalnih obeležja, kao što su oblik ili površina predmeta, ili dvodimenzionalnih obeležja, kao što su modeli, linije ili boje.

Agencija IP je nadležna za postupak registracije i zaštitu industrijskog modela u skladu sa Zakonom br. 05/L-058.

U principu, vlasnik registrovanog industrijskog dizajna ili patenta za dizajn ima pravo da spreči treće strane da prave, prodaju ili uvoze predmete koji sadrže ili oličavaju dizajn koji je kopija ili u suštini kopija zaštićenog dizajna, kada se takva dela preduzimaju u komercijalne svrhe.

Industrijski dizajn primenjuje se na širok spektar industrijskih i zanatskih proizvoda: od pakovanja i kontejnera do nameštaja i predmeta za domaćinstvo, od rasvetnih opreme do nakita i od elektronike do tekstila. Industrijski dizajn može biti relevantan za grafičke simbole, grafički korisnički interfejs i logotipe.

1.1.4. Autorska i srodna prava

Autorska prava (ili autorska prava) je pravni termin koji se koristi za opisivanje prava koja stvaraoци imaju na svoja književna i umetnička dela. Dela obuhvaćena autorskim pravima kreću se od knjiga, muzike, slika, skulptura i filmova, do računarskih programa, baza podataka, reklama, mapa i tehničkih crteža. Srodna ili susedna prava su zasebni skup autorskih prava koja se dodeljuju određenim licima ili telima koja pomažu u objavljivanju dela javnosti. Korisnici srodnih prava su obično izvođači, proizvođači fonograma i radiodifuzne organizacije.¹

Zaštita autorskih prava dobija se automatski bez potrebe za registracijom ili drugim formalnostima.

¹ Zakonodavstvo o autorskim pravima na Kosovu cine zakon br. 04/L-065 o autorskom i srodnim pravima.

1.1.5. Oznake geografskog porekla

Oznake geografskog porekla je naziv koji se koristi za identifikaciju proizvoda poreklom iz određene zemlje (regiona ili države) čiji se kvalitet, reputacija ili druge karakteristike u osnovi pripisuju njegovom geografskom poreklu. Barem jedan od proizvodnih koraka koji se odvija na definisanom geografskom području.

Zakon br. 05/L -051 o oznakama geografskih porekla i naziv porekla pruža pravnu osnovu za oznake geografskih porekla na Kosovu.

Sir Sharri, tradicionalni proizvod sa Sar planine, dobar je primer za Kosovo.

1.1.6. Naziv porekla

Naziv porekla je naziv koji se koristi za identifikaciju proizvoda sa poreklom iz određene zemlje (regiona ili države) gde su geografske granice u osnovi ili isključivo zbog određenog geografskog okruženja sa njegovim prirodnim i ljudskim faktorima.

Svi proizvodni koraci moraju se obaviti u definisanom geografskom području.

Zakon br.05/L-051 o oznakama geografskih porekla i naziv porekla pruža pravnu osnovu za oznake porekla na Kosovu.

1.1.7. Pravo na biljne sorte

Biljna sorta je grupa biljaka, izabrana iz vrste ili podvrste, sa zajedničkim skupom karakteristika. Raznolikost će biti zaštićena davanjem prava uzgajivaču biljaka. Biljna sorta se može zaštititi ako je mlada, izrazita, ujednačena i stabilna.

Relevantni zakon je Zakon br.02/L-98 o zaštiti biljnih sorti. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja odgovorno je za biljne sorte.

1.1.8. Topografija poluprovodničkih proizvoda

Topografija integrisanog kola-trodimenzionalno raspoloženje, koliko god izraženo, elemenata, od kojih je bar jedan aktivni element, i međusobno je povezano u integrisanom kolu, ili trodimenzionalno raspoloženje pripremljeno za integrisano kolo namenjene za izradbu.

Agencija IS izdaje prava registracije i zaštite topografija u skladu sa Zakonom br. 03/L-165.

1.1.9. Sertifikat o dodatnoj zaštiti

Sertifikati o dodatnoj zaštiti služe kao produženje patentnih prava. Primenuju se na određene lekovite i biljne proizvode. Međutim, oni nisu primenljivi na Kosovu.

1.1.10. Korisni modeli

U mnogim slučajevima, kada je kompanija jednostavno nadogradila postojeći proizvod, a dotično poboljšanje nije dovoljno inventivno da bi se moglo smatrati patentiranim, korisni modeli (bilo „mali patenti“ ili „inovacije u uslugama“) mogu biti dobra alternativa. Smatraju se „mini patentima“.

Međutim, korisni modeli nisu primenljivi na Kosovu, kao ni sertifikati o dodatnoj zaštiti.

1.1.11. Poslovno ime

Imena ili naziv koje kompanije koriste da bi se identifikovale i razlikovale svoja preduzeća od drugih u istoj oblasti smatraju se poslovno ime.

Zakon br. 06/L-015 takođe uključuje poslovno ime na listi prava intelektualne svojine. Međutim, na Kosovu poslovno ime nije priznato kao ekskluzivno pravo intelektualne svojine. Zbog toga nije moguća carinska intervencija za ova prava na spoljnoj granici Kosova.

1.2. VRSTE KRSENJA OBUHVACENIH

Zakon br. 06/L-015 o carinskim merama za zaštitu PIS-a ne utiče na nacionalni zakon o PIS-u; s obzirom da sadrži samo proceduralna pravila za carinske vlasti, ne postavlja nijedan kriterijum za utvrđivanje

postojanja kršenja PIS-a. Pitanje da li je povređen PIS, stvar je materijalne prave intelektualne svojine.

1.2.1. Princip

U principu, carinske mere treba da primenjuje Carina Kosova u pogledu zaštite PIS-a u vezi sa falsifikovanom robom, piratskom robom i robom za koju se sumnja da krši PIS.

Falsifikovana roba

Roba, uključujući svako pakovanje, etiketa, nalepnica, brošura, uputstvo za upotrebu, garantni list ili nešto slično i ako je predstavljeno odvojeno, koji krše pravo zaštitne marke ili geografske oznake.

Piratska roba

Roba koja je predmet radnje kojom se povređuje autorsko pravo ili srodna prava ili pravo industrijskog dizajna.

Roba za koju se sumnja da povređuje PIS

Roba za koju postoje opravdane indikacije da je predmet dela kojim se krši pravo intelektualne svojine na Kosovu. Da imaju kalup ili matricu koji je posebno dizajniran ili prilagođen za izradu robe kojom se povređuje pravo intelektualne svojine, takođe se smatraju robom za koju se sumnja da krši PIS.

Falsifikovana roba krši zaštitni znak i često izgleda isto kao originalna roba. Na proizvodu ili na ambalaži sadržati simbol ili znak koji se čini identičnim originalnoj robu za koju je zaštićen žig registrovan, iako ih nije napravio vlasnik tog žiga ili uz njegov pristanak.

Piratska roba koja se kopira bez odobrenja vlasnika autorskih prava ili dizajnera. Najpoznatija kopirana robe su CD i DVD koji sadrže muziku, filmove ili video igre.

Roba koja krši druge vrste prava, kao što su MP3 uređaji koji krše patente ili cveće ili biljke koje krše prava na biljne sorte.

1.2.2. Izuzeće

Postupci ne primenjuju se na:

- roba u postupku posebne upotrebe kada takva roba ostaje pod carinskim nadzorom,
- roba nekomercijalne prirode u ličnom prtljagu putnika

Zakon br. 06/L-015 se takođe ne primenjuje u slučaju robe proizvedene uz saglasnost nosioca prava i za višak, odnosno robe proizvedene od strane lica ovlašćenog od nosioca prava za proizvodnju određene količine robe, o količinama dogovorenim između tog lica i nosioca prava. Međutim, prema PI zakonodavstvu, Kosovo usvaja nacionalni režim iscrpljivanja, gde nosioci prava intelektualnog vlasništva imaju pravo da se usprotive paralelnom uvozu, osim ako nosioci imovinskih prava prvi put na tržište stavljaju odgovarajuću robu na Kosovo (direktno od njega ili uz njegov pristanak). To znači da nosilac prava intelektualne svojine gubi pravo na izuzeće samo ako se roba prodaje na kosovskom tržištu. Ako se, naprotiv, prvi put kada se roba plasira na tržište odvija u inostranstvu, imalac PIS-a nije iscrpeo svoja prava u državi, što znači da može da spreči paralelni uvoz na Kosovo iz inostranstva.

1.3. KRETANJE ROBE OBUHVACENE

1.3.1. Carinski nadzor i carinska kontrola

Carinske vlasti su nadležne za sprovođenje prava intelektualne svojine u vezi sa robom koja je, u skladu sa carinskim zakonodavstvom Kosova, pod carinskim nadzorom ili carinskom kontrolom, i za sprovođenje adekvatne kontrole te robe radi sprečavanja operacija koje krše zakone o pravu intelektualne svojine.

Sprovođenje prava intelektualne svojine na granici, ma gde roba bila ili bi trebala biti pod carinskim nadzorom ili carinskom kontrolom, efikasan je način da se brzo i efikasno osigura pravna zaštita nosioca prava kao i korisnika. i proizvođačke grupe.

1.3.2. Carinske procedure

Carinske vlasti bi posebno trebale biti nadležne za primenu prava intelektualne svojine kada;

1-Roba je deklarirana za slobodan promet, izvoz ili ponovni uvoz

2-Roba ulazi ili napušta carinsko područje Kosova

3-Roba se stavlja u;

3.1. Postupak tranzita

3.2. Postupak carinsko skladiste

3.3. Postupak aktivnog oplemenjivanja

3.4. Obrada pod carinskom kontrolu

3.5. Privremeni uvoz

3.6. Slobodna zona ili slobodna carinsko skladiste

2-PODNOSENJE ZAHTEVA ZA PREDUZIMANJE CARINSKIH MERA

Preduzimanje carinske mere za prava intelektualnog vlasništva može se izvršiti samo kada je licu koje ima pravo intelektualne svojine odobren zahtev za preduzimanje mera (ZPM), zahtevajući da se preduzmu mere u vezi sa robom za koju se sumnja da krši prava intelektualne svojine. ZPM-ovi su regulisani Zakonom br. 06/L-015 i Administrativno uputstvo br. 53/2018.

2.1. PRAVO NA PODNOSENJE ZAHTEVA ZA PREDUZIMANJE CARINSKIH MERA

Potpuni opis lica i entiteta koji imaju pravo da podnesu AFA nalazi se u članu 4 Zakona br. 06/L-015 i uključuje:

- nosilac prava
- vlasti koji upravljaju kolektivna prava intelektualne svojine
- grupe proizvođača koje upravljaju geografskim oznakama o poreklu, koje
- predstavljaju proizvođače proizvoda sa geografskom oznakom ili nazivom porekla, predstavnici tih grupa i privredni subjekti koji imaju pravo da koriste geografsku oznaku
- lica ili subjekti ovlašćeno za upotrebu prava intelektualne svojine, koje je nosilac prava
- službeno ovlastio za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je pravo intelektualne svojine povređeno.

2.2. OBRAZAC ZA PODNOSENJE ZAHTEVA

Podnosenje zahteva za preduzimanje carinskih mera, koju carina zahteva da preduzme mere u vezi sa robom za koju se sumnja da krši prava intelektualne svojine, podneće se pomoću obrasca iz Aneksa I Administrativnog uputstva br. 53/2018.

Polja označena zvezdicom (*) na obrascu su obavezna i moraju se popuniti.

Kada je u jednoj rubriku, jedno više polja u polju označeno plus (+), najmanje jedno od tih polja mora biti popunjeno.

Zahtev sadrži sledeće informacije:

- ime, adresu, kontakt i status podnosioca zahteva
- Pravo ili prava intelektualne svojine koja se sprovodi
- Dokumenta koja pružaju dokaze da ima relevantna prava ili je ovlašćen da deluje u ime nosioca prava
- informacije koje su neophodne Carini Kosova za što bržu identifikaciju robe
- posebne i tehničke podatke originalne robe, uključujući oznake, kao što je bar-kod,
- i po potrebi slike
- ime i kontakt podaci pravnih i tehničkih stručnjaka
- sporazum da Carina Kosova može obrađivati dostavljene podatke
- ako želi da zatraži upotrebu postupka „male pošiljke“ i pristane da pokrije troškove robe uništene u tom postupku.

Od podnosioc zahteva se traži:

- obavesti sektor za zaštitu prava intelektualnog vlasništva kada PIS prestane da bude na snazi
- prosleđivati i ažurirati informacije koje će omogućiti carinskim vlastima da analiziraju i procene rizik od kršenja intelektualne svojine
- preuzmi odgovornost držaoca robe kada, nakon zabrane:
  - (a) cinjenje se prekida zbog cinjenja ili necinjenja podnosioca zahteva
  - (b) uzorci ili nisu vraćeni ili su oštećeni i van upotrebe su usled cinjenja ili necinjenja podnosioca zahteva

(c) utvrdi se da dotična roba ne krši pravo intelektualne svojine

- nadoknaditi, po potrebi, troškove koji su carinski organi ili druga lica koja deluju u njihovo ime nastala od trenutka zadržavanja.

Ako je primenljivo i ako je poznato, podnosilac zahteva takođe treba da ubaci u zahtevu:

- bilo koje specifične informacije u vezi sa vrstom ili modelom prevare
- luku ili zemlju iz koje je roba otpremljena i planiranu luku dolaska na Kosovo
- detalji koji identifikuju pošiljku ili pakete; na primer opisi, znakovi i brojevi, broj kontejnera, mapa puta ili detalji manifesta
- očekivani datum dolaska ili odlaska robe
- prevozna sredstva i identitet prevoznika, logističkog operatora i/ili carinskog posrednika/agenta
- identitet (uključujući adresu i poštanski broj) uvoznika ili izvoznika.
- državu ili države proizvodnje i rute koje koriste trgovci ljudima
- tehničke razlike, ako su poznate, između autentične robe i one za koju se sumnja da krši prava.

2.3. PODNOŠENJE I ODOBRAVANJE ZAHTEVA ZA PRE-DUZIMANJE CARINSKIH MERA

ZPM se podnose Sektoru za intelektualnu svojinu Carine Kosova.

Podnosioci zahteva se ne naplaćuje naknada za nove prijave ili zahteve za produženje, podnete na osnovu zakona br. 06/L-015. Međutim, Carina Kosova zadržava pravo da na podnosioca zahteva prenese sve troškove koji nastanu od trenutka zadržavanja, uključujući rukovanje, skladištenje i uništavanje sumnjive robe.

Period važenja ZPM ne bi trebalo da prelazi godinu dana, ali se može produžiti na zahtev. Kada se podnese ZPM kao odgovor na zadržavanje po službenoj dužnosti, koji ne sadrži sve obavezne informacije u vezi sa tehničkim podacima, itd., odobrava se samo za vreme zadržavanja predmetne robe, osim ako se informacije ne daju u roku od 10 dana od obaveštenja o obustavi puštanja ili zadržavanja robe.

Carina Kosova obaveštava podnosioca zahteva o svojoj odluci o prihvatanju ili odbijanju zahteva u roku od trideset (30) radnih dana od dana prijema zahteva.

Ukoliko je Carina Kosova obavestila podnosioca zahteva o obustavi puštanja ili zadržavanju robe pre podnošenja zahteva, Carina Kosova obaveštava podnosioca zahteva o odluci o odobrenju ili odbijanju zahteva, u roku od dva (2) radna dana od dana prijema zahteva.

2.4. PRODUZENJE ROKA VAZENJA ZAHTEVA

Zahtev za produženje roka tokom kojeg Carina Kosova preduzima mere podnosi se pomoću obrasca u Aneksu II Administrativnog uputstva br. 53/2018.

Da bi se osigurao kontinuitet pokrivanja, obnavljanje mora biti primljeno najmanje 30 radnih dana pre isteka prijave, a u svakom slučaju mora se doneti pre isteka roka ili će možda biti potreban novi ZPM.

2.5. IZMENA ODLUKE O ODOBRAVANJU ZAHTEVA

Na zahtev nosioca odobrenja, Carina Kosova može da izmeni spisak prava intelektualne svojine u tom odobrenju.

2.6. OBUSTAVA ILI UKIDANJE ODLUKA KOJIMA SE PRIHVATA ZAHTEV

Ako je pravo intelektualne svojine prestalo da važi, nosilac odluke mora da obavesti nadležni carinski organ kako bi ZPM izmeniti ili ukinuti. Slično tome, kada podnosilac zahteva iz bilo kog razloga prestane da ima pravo da podnese AFA, mora da obavesti nadležni carinski organ; ZPM se ukida.

Carina Kosova može ukinuti i obustaviti odluke o odobravanju ZPM ako nosilac odluke ne vrati uzorke zadržane robe, ne obavesti Carinu Kosova o izmenama prava intelektualne svojine obuhvaćene odlukom, ne pokrene postupak prema članu 23 Zakona br. 06/L-015 i zloupotrebljava informacije koje pruža Carina Kosova u vezi sa deklarantom.

3-PROCEDURE PROPISANE ZAKONOM Br. 06/L-015

3.1. POSTUPANJE CARINE

3.1.1. postupanje nakon podnošenja zahteva

Kada Carina identifikuje robu za koju ima razloga da veruje da krši pravo intelektualne svojine i koja je obuhvaćena važećim zahtevom, sumnjiva roba mora biti zabranjena, a carina mora obavestiti deklaranta ili držaoca robe o zadržavanje u roku od 1 radnog dana od odluke o zabrani i daje im 10 radnih dana u kojima prihvataju ili se protive napuštanju radi uništenja.

Nosilac odluke takođe mora biti obavešten o zadržavanju, istog dana ili neposredno nakon obaveštenja o zadržavanju deklarantu ili držaocu robe. Ovo pismo obaveštava nosioca odluke da ima rok od 10 radnih dana u kojem mora naznačiti:

- ako donosioc odluke veruje da roba krši neko od prava intelektualne svojine nosioca odluke,
- kada se veruje da roba krši prava intelektualne svojine, ako se nosilac odluke složi da je uništi.

Period odgovora od 10 radnih dana koji se daje deklarantu ili držaocu robe i nosiocu odluke smanjuje se na 3 radna dana u slučaju kvarljive robe.¹

3.1.2. Postupanje po službenoj dužnosti

Kada carina otkrije robu za koju se sumnja da krši prava intelektualne svojine, i ne postoji važeći ZPM, tada postupak po službenoj dužnosti dozvoljava zadržavanje robe za koju se sumnja da krši prava intelektualne svojine. Međutim, ovaj postupak se ne primenjuje u slučaju kvarljive robe.

Pre zadržavanja, Carina može zatražiti identifikaciju odgovarajućeg nosioca prava. Ako se u roku od 1 dana ne utvrdi nosilac prava, Carina mora pustiti robu; u zavisnosti od izvršenja svih ostalih carinskih formalnosti. Ako se identifikuje nosilac prava i izrazi nameru da podnese ZPM koji pokriva bilo koje pravo intelektualne svojine za koje smatra da je pošiljkom povređeno, tada Carina zadržava robu.

Carina će obavestiti deklaranta ili držaoca robe o zadržavanju u roku od 1 radnog dana od dana zadržavanja i dati im 10 radnih dana u kojima priznaju ili se protive napuštanju radi uništenja.

Obaveštenje o zadržavanju mora se takođe dati nosiocu prava u vezi sa navodnim kršenjem prava intelektualne svojine, istog dana ili neposredno nakon obaveštenja o zadržavanju deklarantu ili držaoca robe. Carina ih poziva da podnesu AFA o robi i predmetnom pravu i da potvrde da li veruju da roba krši autorska prava ili ne i ako da ako pristanu na njeno uništavanje. Carina daje 10 radnih dana za odgovor, ali mora poslati prihvatljivi AFA pre isteka 4 radna dana.

Ako AFA nije izvršen u tom roku ili ako je zahtev odbijen, roba mora biti puštena po završetku svih carinskih formalnosti.

Postupci koje treba poštovati u slučajevima po službenoj dužnosti isti su kao i u slučajevima koji spadaju u pojednostavljeni postupak uništavanja utvrđen u 3.2 ovog priručnika.

3.1.3. POSTUPANJE NAKON PODNOSENJE I PRIHVATANJE ZAHTEVA ZA PREDUZIMANJE MERA

Prethodni kontakti sa nosiocem odluke pre odluke o zadržavanju ili obustavi puštanja robe:

Pre obustavljanja puštanja ili zadržavanja robe, Carina Kosova može od nosioca odobrenja zahtevati da pruži bilo koje potrebne informacije u vezi s robom radi utvrđivanja ako je došlo do povrede intelektualne svojine. Carina Kosova može nosiocu odobrenja osigurati informacije o stvarnoj ili približnoj količini robe, njenoj stvarnoj ili pretpostavljenoj prirodi i, po potrebi, slike te robe.

Informacije koje treba dostaviti nosiocu odluke:

Na zahtev nosioca odluke i ako su informacije dostupne, treba obezbediti sledeće:

- ime i adresu primaoca
- pošiljalac i deklarant ili držalac robe
- carinski postupak i,
- poreklo, polazištu i odredište zabranjene robe

U slučaju postupanja ex-officio (po službenoj dužnosti), jedine informacije koje se mogu dati takvoj osobi prilikom postavljanja pitanja su stvarna ili procenjena količina robe, njena stvarna ili pretpostavljena priroda ili slike robe. U ovoj fazi ne može se otkriti više ništa što bi moglo identifikovati deklaranta, kao što je ime pojedinca ili kompanije. Kada je AFA odobren, nosilac odluke može zatražiti gore navedene podatke, ako su dostupni.

Pregled i uzorkovanje robe

Carina Kosova može svim stranama pružiti mogućnost pregleda robe; u slučaju robe za koju se sumnja da je falsifikovana ili piratska, nosilac odluke može zatražiti uzorak za dalju analizu. Ovo je isključivo u svrhu analize i olakšavanja svih narednih postupaka u vezi sa falsifikovanom ili piratskom robom. Nosilac odluke odgovoran je samo za bilo koju analizu uzorka. Uzorci se moraju vratiti kada je nosilac odluke izvršio analizu.

3.2. POJEDNOSTAVLJENI POSTUPAK UNIŠTENJA

Roba se može smatrati napuštenom za uništavanje pod sledećim uslovima:

- Nosilac odluke u pismenom obliku u odredjenom roku potvrđuje da, po njihovom mišljenju, roba krši prava intelektualnog vlasništva i pristaje na njeno uništavanje i,
- Deklarant ili držalac robe pismenu potvrđuje sporazuma za njihovo uništavanje,

Carina Kosova može smatrati da je saglasnost data kada:

- nosilac odluke pismeno potvrđuje da, prema njihovom mišljenju, roba krši pravo intelektualne svojine obuhvaćeno ZPM-om i pristaje na uništavanje i,
- deklarant ili držalac robe nije potvrdio sporazum o uništenju niti je prijavio prigovor; na primer propuštanjem odgovora u navedenom roku.

Uništavanje se vrši pod carinskom kontrolom i na odgovornost nosioca odluke. Rok zadržavanja je 10 radnih dana od najave zadržavanja. U slučaju pokvarljive robe, to se smanjuje na 3 radna dana.

¹Kvarljiva roba je roba za koju Carina Kosova smatra da se pogoršava ako se drži do 20 dana od dana obustave puštanja ili zadržavanja.

Ako se deklarant ili držalac robe usprotivi njenom uništenju ili, u odsustvu protivljenja, Carina Kosova je odlučila da ne smatra da je data saglasnost; Carina Kosova će o tome obavestiti nosioca odluke shodno okolnostima. Tada nosilac odluke može pokrenuti pravni postupak radi utvrđivanja da li je povređen PIS. Ako nosilac odluke nije predao kopiju tužbe podnete nadležnom sudu radi odlučivanja da li je povređena prava intelektualne svojine na Carini Kosova, oni su pokrenuli postupak da utvrde da li su povređena prava intelektualnog vlasništva pre roka zadržavanja, uključujući i produženja, roba mora biti oslobođena od zadržavanja; podložno ispunjavanju svih ostalih carinskih formalnosti.

Osim u slučaju kvarljive robe, Carina može, na zahtev donosioca odluke i kada se slože da je razumno, produžiti rok zadržavanja za najviše još 10 radnih dana. Ukupan period ne može biti duži od 20 radnih dana.

3.3. POJEDNOSTAVLJENI POSTUPAK UNIŠTENJA MALIH POŠILJKA

Zakon br. 06/L-015 uspostavlja opcioni postupak kroz koji se roba u malim pošiljkama može napustiti radi uništavanja na račun nosioca odluke bez ikakvog pozivanja na nosioca odluke ili potrebe da nosilac odluke pokrene pravni postupak. Malu pošiljku Carina Kosova definiše kao poštansku dostavu ili kroz brzog kurira koja:

- sadrži tri jedinice ili manje, ili
- ima bruto težinu manju od 2 kilograma.

Pojednostavljeni postupak uništavanja za male pošiljke primenjuje se samo kada su ispunjeni svi sledeći uslovi:

- sumnja se da je roba u pošiljci falsifikovana ili piratska
- roba nije kvarljiva
- već postoji ZPM koji pokriva dotičnu robu, i,
- nosilac odluke zatražio je upotrebu pojednostavljenog postupka uništavanja za male pošiljke kada podnese ZPM.

Kada se na granici otkrije mala pošiljka za koju se sumnja da krši PIS, mora joj se zadržati i deklarant ili držalac robe mora biti obavešten o zadržavanju. Ovo pismo mora biti izdato u roku od 1 radnog dana od zadržavanja.

Nosilac odluke nije obavešten o zadržavanju u ovoj fazi

Deklarant ili držalac robe ima 10 radnih dana od dana obaveštenja da odgovori, naznačujući ili 1) dogovor o uništenju robe, ili 2) prigovor na njihovo uništavanje.

Ako primalac obaveštenja o zadržavanju odgovori, u roku navedenom u obaveštenju, ukazujući na saglasnost za njihovo uništavanje, uništavanje će se izvršiti pod carinskom kontrolom.

Ako se u navedenom roku ne dobije odgovor, može se smatrati da je dana saglasnost za rušenje i aranžmani za rušenje bi se trebali nastaviti u skladu sa okolnostima.

Ako je deklarant ili držalac robe prijavio svoj prigovor na uništavanje ili, u odsustvu prigovora, Carina Kosova nije odlučila da je data saglasnost; nosiocu odluke treba pružiti priliku da pokrene postupak radi zaštite svog prava na intelektualnu svojinu.

Nosilac odluke ima 10 radnih dana od tog obaveštenja u kojem mora kontaktirati Carinu Kosova tražeći potvrđivanje da li su pokrenuti postupci. Nije moguće produžiti ovaj period.

Carina Kosova, na zahtev i kada su informacije dostupne, pružiće nosiocu odluke informacije o stvarnoj ili procenjenoj količini uništene robe i njenoj prirodi.

Ako po isteku roka Carina Kosova nije primila kopiju tužbe podnete nadležnom sudu, onda roba mora biti puštena; u zavisnosti od okončanja svih ostalih carinskih formalnosti.

Roba koja se uništava u redovnom pojednostavljenom postupku i u pojednostavljenom postupku za male pošiljke ne sme biti:

- puštena u slobodan promet;
- izneta iz carinskog područja Kosova;
- izvezena;
- ponovo izvezena;
- stavljena u carinski postupak sa odgodom;
- stavljena u slobodnu zonu ili slobodno skladište.

4- ODGOVORNOST I TROŠKOVI

4.1. ODGOVORNOSTI CARINE KOSOVA

Izdavanje zpm ne daje pravo nosiocu dotične odluke na naknadu ako roba za koju se sumnja da krši pravo intelektualne svojine nije otkrivena i puštena ili se ne preduzimaju mere za njeno zadržavanje.

4.2. ODGOVORNOSTI NOSIOCA ODLUKE

Nosilac odluke duguje imaoocu robe ili deklarantu kada nakon zadržavanja:

- postupak se prekida usled činjenja ili nečinjenja nosioca odluke
- uzorci se ili ne vraćaju ili su oštećene i van upotrebe su usled činjenja ili nečinjenja nosioca odluke
- utvrdi se da dotična roba ne krši prava intelektualne svojine

Štaviše, ako nosilac odluke ne pokrene postupak po pojednostavljenom postupku uništavanja, Carina Kosova može odlučiti da ne postupa po odluci koju je odobrio ZPM i nosilac odluke neće moći da podnese novi zahtev za isti PIS u roku od 1 godine.

4.3. ODGOVORNOST ZA TROŠKOVE

S obzirom na to da carinske vlasti preduzimaju mere nakon podnošenje zahteva, prikladno je predvideti da nosilac odluke nadoknadi sve troškove, uključujući troškove skladištenja, rukovanja i uništavanja koje su carinski organi imali u preduzimanju mera za ostvarivanje njegova prava intelektualne svojine. Međutim, ovo ne bi trebalo da spreči nosioca odluke da podnese zahtev za naknadu štete od strane prestupnika ili drugih lica koja mogu biti odgovorna prema važećem zakonu.

Nosilac odluke je takođe odgovoran za troškove bilo kog prevoda koji zahteva Carina Kosova u vezi sa sumnjivom robu.

5- OSTALA PITANJA U VEZI S POSTUPKOM PRIMENE

5.1. RANIJE PUSTANJE ROBE

Kada je nosilac odluke pokrenuo postupak da utvrdi da li je povređeno pravo na industrijski dizajn, patent, topografiju poluprovodničkih proizvoda, korisni model ili biljne sorte, deklarant ili držalac robe može zahtevati njihovo puštanje iz zadržavanja pre okončanja postupka.

Pustanje će biti dozvoljeno samo kada:

- deklarant ili držalac robe je obezbedio dovoljnu bankarsku garanciju,
- sud nije izrekao nijednu prethodnu meru,
- sve carinske formalnosti su okončane.

5.2. POKAZATELJI RIZIKA ZA KRŠENJE INTELEKTUALNE SVOJINE

Rizik je verovatnoca da će sprovođenje kontrola negativno uticati. Analiza rizika ima za cilj fokusiranje kontrola na područja s većim rizikom, dok istovremeno omogućava većini trgovine da relativno slobodno prolazi kroz carinu. Pokazatelji rizika su oni faktori koji mogu povećati ili smanjiti nivo ili stepen rizika za funkciju sprovođenja prava intelektualne svojine.

5.2.1. Pokazatelji rizika prema dokumentima

Pregled elektronskih dokumenata i informacija koje podnosi pošiljalac, primalac, uvoznik ili njihovi predstavnici pomoći će carinskim službenicima u identifikovanju robe koja predstavlja visok rizik od falsifikovanja i piraterije.

-Opis robe/robe u riziku

Davanje lažnih izjava ili nejasnih opisa predmeta jedna je od metoda koju koriste oni koji se bave piraterijom i falsifikovanjem.

Luksuzna roba, dizajnerski predmeti i popularni ili trendovski predmeti nose najveći rizik od falsifikovanja (posebno poznatih marki) i piraterije.

Odeća i pribori; satovi i njihovi delovi; torbe, novčanici, rančevi itd. audio snimci, snimljeni mobilni mediji, uključujući slike i računarske programe (posebno optičke diskove); cigarete; piva, vina i žestoka pića; igračke i video igre; računarski pribor i hardver; naočare za sunce; kape; cipele; elektronski predmeti; rezervni delovi za automobile i avione i lekovi mogu se definisati kao roba u riziku od falsifikovanja i piraterije uopšte.

-Pnejasan opis robe

Roba opisana na dva izraza kao što su „prazna“, „nedovršena“, „plas-

tična roba“, „plastična odeća“, „metali“, „metalna obloga“, „metalni diski“, „uzorci“, „predmeti za domaćinstvo“, često imaju visok rizik od falsifikovanja i piraterije.

-Zemlja porekla poznata kao izvor falsifikovane ili piratske robe

Roba poreklom iz zemalja poznatih kao izvor falsifikovane ili piratske robe predstavlja rizik od falsifikovanja i piraterije.

Prema izveštaju EU 2018, za zemlje porekla u pogledu vrednosti Kina je na vrhu liste, a slede Hong Kong, Turska i Ujedinjenih Arapskih Emirata kao i prethodnih godina. Vijetnam, Kambodža i Bangladeš su među prvih sedam.

Rizik od falsifikovanja predstavlja i roba koja ulazi preko kopnene granice ili roba u tranzitu kroz državu za koju je poznato da je slaba u zaštiti prava intelektualnog vlasništva.

Slobodne zone se često koriste kao mesta distribucije falsifikovane i piratske robe. Ova roba dolazi ili iz zemalja u kojima se proizvode imitacije i falsifikovani proizvodi ili se proizvode u slobodnoj zoni.

-Država odredista ima reputaciju potraživanja falsifikovane ili piratske robe

Ne samo kada se roba uvozi, tranziti, (ponovno) izvozi u zemlju krajnjeg odredišta koja ima reputaciju potražnje za falsifikovanom ili piratskom robom, postaju pokazatelj rizika od falsifikovanja ili piraterije.

-Priroda i kvalitet dokumenata

Neobično štampanje tovarnih listova i računa; Loš kvalitet štampe, rukom napisane fakture ili rukom napisane fakture predstavljaju rizik. Fakture se obično obraduju elektronskim putem i često se štampaju na posebnom papiru sa unapred odštampanim logotipom ili adresom kompanije. Promene u dokumentima, izbrisani izrazi ili druge ispravke, računi ili nepotpuni računi za učitavanje mogu se utvrditi kao pokazatelji rizika za prava intelektualnog vlasništva.

Mnogi pravni dokumenti sadrže;

- Broj telefona / faksa, adresa e-pošte, broj registracije preduzeća prevoznika, uvoznika ili proizvođača robe;
- Izjave o prodaji i isporuci; FAS (besplatno sa strane), FOB (besplatno na brodu), Net 30 (plaćanje u roku od 30 dana);
- broj porudžbine ili broj fakture i datum (poslovni svet koristi fakture sa serijskim brojevima);

- Popust na plaćanje zakonskih računa (npr. popust od 2% ako se plati u roku od 30 dana);
- Nedostatak računa i računa za naplatu takođe može ukazivati na visok rizik;
- Uvoznici, vlasnici ili kupci falsifikovane robe obično se trude da ne koriste elektronsku carinsku ispravu i druge sisteme.

-Ime i adresa proizvođača/otpremnik i uvoznika/primaoca

- Uvoznik ima malo ili nimalo istorije uvoza, postoje evidentirani carinski prekršaji
- Izgleda da je ime proizvođača, pošiljaoca ili uvoznika izmišljeno.
- Ime proizvođača, prevoznika ili uvoznika se ne podudara sa deklarisanim trgovcem robom. Generalno, ako postoji veza između uvoznika, vlasnika ili primaoca i izvoznika ili prevoznika robe, to znači niži rizik u pogledu prava intelektualne svojine.
- Adresa proizvođača, prevoznika ili uvoznika nedostaje ili ih nije moguće verifikovati putem telefonskih imenika, interneta ili sličnih otvorenih izvora.
- Proizvođač, prevoznik ili uvoznik koristi poštanske kutije ili e-adresu ili je primalac poznat samo pod brojem telefona (mobilni telefon).
- Adrese proizvođača, prevoznika ili uvoznika koji pripadaju regionu poznatom po proizvodnji falsifikovane i piratske robe.

- Zemlja proizvodnje

Ako je deklarisan država porekla, država u kojoj nosilac prava ne omogućava proizvodnju, to ukazuje da roba može biti falsifikovana ili piratska (međutim, roba iz zemlje koja nije proizvođač takođe može biti roba paralelnog uvoza).

Delovi ili materijali koji sadrže ime ili zaštitni znak nosioca prava koji se šalju u zemlju koja nije proizvođač mogu biti falsifikovani ili piratski.

Na primer, originalni Rolex satovi se proizvode isključivo u Švajcarskoj. Satovi marke Rolex koji dolaze iz zemlje koja nije Švajcarska su kontroverzni.

- Maršuta robe i prevoznih sredstava

- Roba koja stiže u luku pored uobičajenih kanala distribucije nosioca prava. Korišćenje puta ili distribucija koja se razlikuje od one koju je odredio nosilac prava. (Iako ovo pokreće sumnju da bi roba mogla biti falsifikovana, to takođe ukazuje na to da bi roba mogla biti predmet paralelnog uvoza.)
- Korišćenje ne opravdanog puta u isporuci robe (pretovar) ili prisustvo srazmerno visokih troškova prevoza.

- Deklarisana vrednost robe

- Deklarisana izuzetno visokom ili niskom vrednošću
- Roba sa osiguranjem, ali sa vrlo malom vrednošću.
- Ako deklarisana carinska vrednost (u okviru Sporazuma o vrednosti STO) uključuje poreze, licence ili druga plaćanja za druga imovinska prava, to znači manji rizik od falsifikovanja i piraterije.
- Roba koja se fakturiše kao „Refuz“ ili roba koja se obračunava po težini, a ne po količini. Na primer; CD-ovi fakturisani po kilogramu, a ne po komadima.

- Veličina pošiljke

Dostava izuzetno velikih ili malih količina robe u zavisnosti od vrste robe. Na primer; pošiljka Rolex-a od 20.000 sati izuzetno je velika.

- Uslovi prodaje/ispоруke

- Uslovi prodaje u obliku „Gotovina“ ili „COD“ (novac pri isporuci)
- Transportni rok u obliku „EXW“ (bivši radovi)
- Pretplaćene pošiljke uključuju rizik.

5.2.2. Indikatori rizika prema ambalaži

Prilikom istovara robe, pregled ambalaže ili pregled prostorija skladištenja i skladista takođe mogu pomoći carinskim službenicima da otkriju robu koja predstavlja visok rizik od falsifikovanja. Generalno, nosioci prava koriste visokokvalitetni ambalažni materijal i uredno ga pakuju. Roba se pojedinačno pakuje i stavlja u trajne kutije označene

brojem jedinice, barkodovima i količinama.

-Izgled ambalaže

- Roba upakovana na način koji se ne podudara sa onim što nosilac prava koristi. (umotavanje sve robe u transparentnu plastiku, slanje CD-ova u kutiju sa više CD-a, a ne u njihove posebne kutije koje se koriste za maloprodaju, bez naslova CD-a, imena umetnika u kutiji)
- Ako izgled (veličina, oblik) ambalaže robe nije standardan. (Na primer, satovi upakovani u plastične ili transparentne kese)
- Kvalitet ambalaže ili oznake ili oznake na ambalaži su loši. (Pravopisne greške).

Na primer: Satovi visokog kvaliteta obično se prevoze u drvenim kutijama. Originalne cipele se stavljaju u kutije u parovima i stavljaju u veće kartonske kutije. Odeća i pribori se obično pakuju u visokokvalitetne plastične prozirne kese, sa upozorenjima odštampanim na različitim jezicima i stavljaju se na kutiju.

5.2.3. Pokazatelji rizika prema robi

-Kvalitet robe

- Roba lošeg kvaliteta koja se ne podudara sa reputacijom nosioca prava.
- Roba isporučena bez uputstava, garancija ili dokumenata o osiguranju ili niskokvalitetnih uputstava, štampane ili fotokopirane za upotrebu, garancija ili dokumenata o osiguranju.
- Etikete robe, uputstva ili dokumenti o osiguranju nisu prevedeni ili sadrže štamparske greške.

-Etikete i znakovi na robu

- Nedostaju brojevi delova, bar kodovi, datumi isteka ili drugi standardni znakovi, kao što su mesto ili datum proizvodnje. Etikete proizvoda obično uključuju broj proizvoda, referentni ili kataloški broj, podatke o pogonu ili fabrici, serijski broj ili model.
- Roba sa geografskim oznakama koja određuje poreklo izvora, države ili regiona koji se ne nalazi u državi proizvodnje ili izvoza.
- Zaštitni znak nedostaju ili su obaveštenja o zaštitnom znaku ili autorskim pravima nepotpuna (® za registrovani zaštitni znak, © za autorska prava).
- Etikete i zaštitni znakovi koji nisu u skladu sa zakonima zemlje uvoznice ili drugim regulatornim standardima. (npr. tekstil, nji-

- hov sadržaj ili uputstva za čišćenje nisu navedeni; roba, zemlja porekla nije navedena; hrana ili kozmetika bez liste sastojaka).
- Roba i etikete koje se ne podudaraju sa etiketama i robama koje je proizveo nosilac prava (npr. Satovi proizvedeni u Švajcarskoj ne bi trebalo da imaju oznaku „Made in Japan“ ili „Made in China“).

- Detalji o proizvodu

Nosioci prava svojim proizvodima često prilažu skrivene detalje ili druge podatke kako bi olakšali identifikaciju falsifikovane robe. U takvim slučajevima je preporučljivo koristiti brošuru sa opisom proizvoda koju je obezbedio nosilac prava ili direktno kontaktirati vlasnika prava.

Mnogi nosioci prava koriste teško proizvedene detalje, poput holograma, kako bi dokumentovali tačnost i istinitost svojih proizvoda. Pravi optički diskovi (CD, CD-ROM, DVD) nose kod koji se zove SID. (SID: Izvorni kod identifikacije) Garantni dokumenti koji prate visokokvalitetne satove imaju posebne identifikacione karakteristike kao što su vodeni znakovi ili hladne marke.

- Više marki u jednoj pošiljci

Pošiljke koje sadrže robu proizvedene od velikog broja nosilaca žigova. Na primer; računarski softver koji proizvode različite kompanije u istoj pošiljci, filmovi različitih studija ili zvučni snimci proizvedeni pod različitim etiketama.

Pošiljka koja sadrži mnogo različitih marki torbi ili pošiljka koja sadrži različite marke satova koji nisu međusobno povezani.

5.3. DOSTUPNA SREDSTVA ZA RUKOVANJE PIS SLUČAJEVIMA

Da bi pomogle izvršnim organima da ih bolje razumeju i pomognu im u svakodnevnom radu, mnoge organizacije nude niz smernica, kao i pristup ključnim resursima. Ovde ćete naći listu sredstava i baza podataka razvijenih za podršku implementaciji.

- Svetska organizacije za intelektualnu svojinu (WIPO) Gold

WIPO GOLD pruža jedinstveno mesto za pretragu u globalnim zbirkama informacija i podataka WIPO-a. WIPO globalna baza podataka o brendovima, WIPO, WIPO PATENT-SCOPE, globalna baza podataka o dizajnu, WIPO, WIPO Lex su besplatni otvoreni izvori online.

<https://www.wipo.int/reference/en/>

- Baza podataka Evropske kancelarije za patente - Evropska baza podataka kancelarija za patente pruža besplatan pristup više od 70 miliona patentnih dokumenata širom sveta, koji sadrže informacije o pronalascima i tehničkom razvoju od 1836. godine do dan danas.

<https://www.epo.org/searching-for-patents/technical/espacenet.html>

- Poreska i carinska unija Evropske komisije (DG TAXUD). Indikacije koje pruža Poreska i carinska unija mogu pomoći u identifikovanju falsifikata i druge robe koja krši prava intelektualne svojine.

https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/customs-controls/counterfeit-piracy-other-ipr-violations_en

- Međunarodni koledž istražitelja kriminala intelektualne svojine (IIPCIC) potpuno je interaktivna internetska obuka koja ima za cilj da ovrši izvršitelje veštinama potrebnim za efikasnu borbu protiv međunarodnog organizovanog kriminala. Svi istražitelji kriminala, uključujući policiju, carinske službenike i relevantne regulatorne predstavnike, mogu se besplatno obučiti. Seriju obuka u internetu o primeni prava intelektualne svojine za carinike razvio je i održava Međunarodni koledž istražitelja kriminala u oblasti intelektualne svojine (IIPCIC) uz pomoć Svetske carinske organizacije (WCO).

<https://www.iipcic.org/>

IPRproject

Intellectual Property Rights Project

Rr. "Johan V. Hahn",
10000 Priština, Kosovo

Tel: 038 726 688

 IPRKosovo